

Personer lagförda för brott år 2001

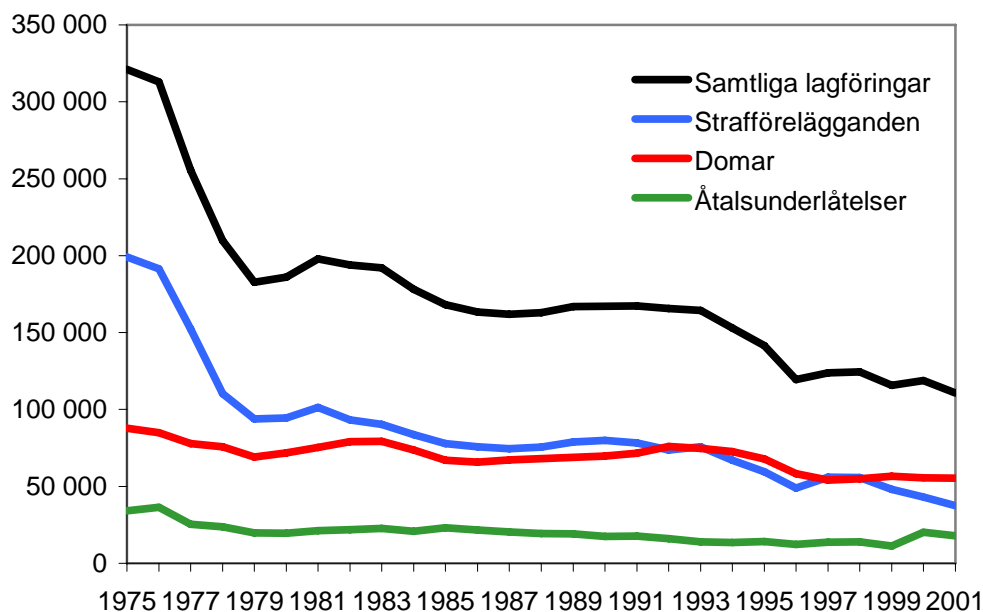
Här ges en kort sammanfattning av statistiken över personer lagförda för brott (lagföringsstatistik). Lagföringsstatistiken används framförallt för att kunna följa utvecklingen av olika påföljder. Däremot är det svårt att utifrån lagföringsstatistiken få en bild av brottsutvecklingen. För hjälp att tolka statistiken – se ”Tolka statistik” här på webbplatsen.

Statistiken över personer lagförda för brott redovisar de personer som av domstol (dom) eller åklagare (strafföreläggande och åtalsunderlåtelse) bedömts vara skyldiga till ett brott. Hur personer lagförda för brott definieras kan du läsa mer om under ”Vad mäter vi?” här på webbplatsen. Till exempel: Visste du att lagföringsstatistiken endast redovisar fällande domar i tingsrätten?

Samtliga personer lagförda för brott

Att en person blir lagförd innebär mycket förenklat att en person förklaras skyldig till brottet. År 2001 lagfördes cirka 110 700 personer, en minskning med 7 procent (drygt 8 000 lagförda personer) jämfört med år 2000. Av dessa fick cirka hälften så kallade strafförelägganden (böter och/eller villkorlig dom som utfärdas av åklagare) eller åtalsunderlåtelser (den misstänkte bedöms skyldig men åtal väcks inte på grund av att brottet är lindrigt eller att den skyldige är ung). Den övriga halvan dömdes vid domstol för olika brott. Ytterligare cirka 205 200 personer fick böter direkt av polis, så kallad ordningsbot. Ordningsbot redovisas endast summariskt till BRÅ och redovisas därför separat från övriga lagförda personer.

Sedan år 1975 har antalet personer som lagförts för brott mer än halverats. Den största minskningen inträffade mellan åren 1975 och 1978, i samband med att fylleri avkriminaliserades år 1977. Under den efterföljande perioden har utvecklingen varit stabilare, men det har ändå skett en successiv minskning av antalet personer som lagförts för brott (se figur 1).

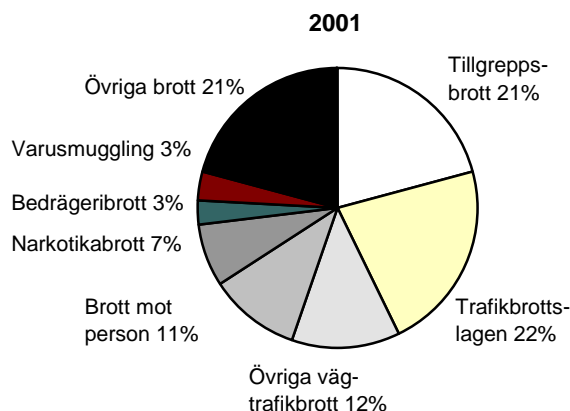

Figur 1. Antal personer lagförda för brott, åren 1975-2001.

Brott

Trafikbrott är den vanligaste brottskategorin i samband med lagföringar. År 2001 hade cirka 34 procent av de lagförda personerna begått brott mot olika vägtrafikförfattningar. Brott mot trafikbrottslagen utgör den största kategorin bland vägtrafikförfattningarna. I trafikbrottslagen ingår bland annat rattfylleri, olovlig körning och smitning från olycksplats.

Tillgreppsbrotten uppgick år 2001 till omkring 21 procent av huvudbrotten för de lagförda personerna. Snatteri dominerar bland tillgreppsbrotten. Drygt hälften av tillgreppsbrotten bestod av snatteri år 2001.

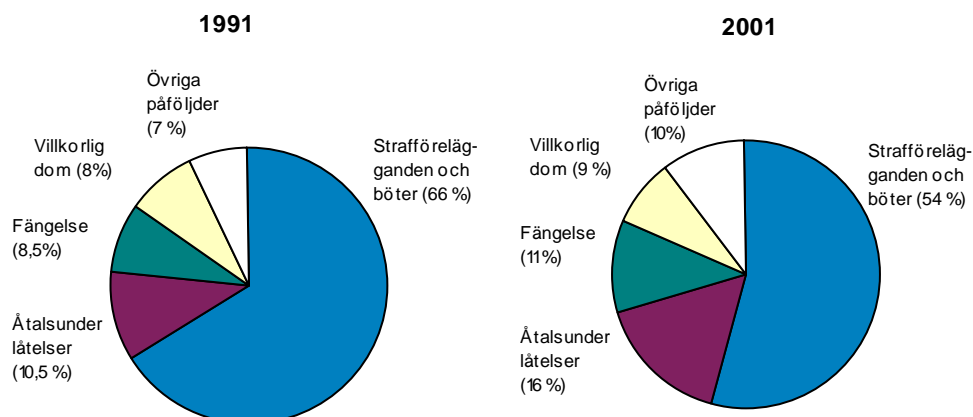

Figur 2. Andel personer lagförda för brott efter huvudbrott, år 2001.

Brottsstrukturen för de lagförda personerna ger en bild av vilka brottstyper som åklagare och domare dömt någon för. Därför är det inte relevant att jämföra fördelningen av brotten mellan brotts- och lagföringsstatistiken. Ett brott som anmäls under ett år behöver inte leda till lagföring under samma statistikår.

Påföljder

Med hjälp av lagföringsstatistiken är det möjligt att följa utvecklingen av olika påföljder. I figur 3 visas fördelningen av påföljder för år 1991 och 2001.

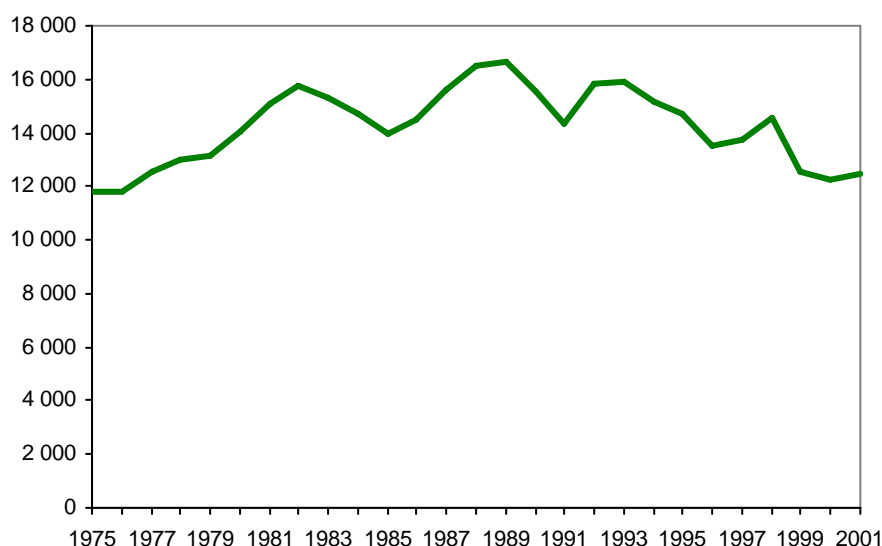
Figur 3. Andelen lagförda personer efter huvudpåföljd, åren 1991 och 2001.

Minskningen av lagföringar under år 2001 beror på en minskning av antalet böter (både de som utdöms av tingsrätter och de som utfärdas av åklagare) och åtalsunderlåtelse. Böter är den vanligaste påföljden bland lagförda personer (se figur 3). År 2001 var antalet böter, genom domar och godkända strafförelägganden, cirka 59 600, en minskning på 10 procent jämfört med år 2000. Antalet åtalsunderlåtelse minskade från cirka 20 100 år 2000 till drygt 18 000, det vill säga med 11 procent år 2001.

År 2001 dömdes knappt 12 500 personer till fängelse, det vill säga nästan 300 personer fler än år 2000. Vad gäller utvecklingen av fängelsestraffet är det en något större *andel* lagförda personer som döms till fängelse jämfört med för 10 år sedan (se figur 3), även om *antalet* personer som döms till fängelse har minskat under samma period (se figur 4).

År 2001 dömdes 365 personer till rättspsykiatrisk vård, en ökning på 1 procent eller 5 personer jämfört med år 2000. Antalet personer som överlämnas till rättspsykiatrisk vård har varierat mellan 300 och 450 personer sedan år 1975.

Antalet ordningsbot har minskat något, med cirka 400 utfärdade ordningsbot, jämfört med föregående år.

Figur 4. Antal personer dömda till fängelse, åren 1975-2001.

De nya påföljderna (sluten ungdomsvård, överlämnande till vård inom socialtjänsten med ungdomsvård och villkorlig dom med samhällstjänst) som infördes 1 januari 1999 fortsatte även att öka år 2001. Den enda påföljden som minskade något är sluten ungdomsvård som är avsedd för ungdomar i åldrarna 15-17 år. Påföljden är tänkt att ersätta fängelse för de yngsta lagöverträdarna. År 2001 dömdes 102 personer till sluten ungdomsvård vilket kan jämföras med år 2000 då 115 personer dömdes till denna påföljd.

För ungdomar (upp till 21 år) finns det från och med år 1999 också en möjlighet att kombinera en dom om överlämnande till vård inom socialtjänsten med ett krav på att den unge ska utföra oavlönat arbete eller liknande, så kallad ungdomstjänst. Sammanlagt dömdes

433 personer (18 procent) av dem som överlämnades till vård inom socialtjänsten till ungdomstjänst.

Möjligheten att förena villkorlig dom med samhällstjänst blev också aktuell år 1999. Denna påföljd ökade med 10 procent jämfört med år 2000. De allra flesta (70 procent) av dessa dömdes för grovt rattfylleri eller misshandel.

Kön

År 2001 var 84 procent av samtliga lagförda personer män. *Antalet* kvinnor som lagförts har legat på en relativt konstant nivå under den första delen av 1990-talet, i genomsnitt strax över 24 500 lagföringar per år. Under de senaste åren har nivån antalsmässigt sjunkit något. Ser man till *andelen* kvinnor som lagförts har det dock skett en ökning. Under 1990-talet har *andelen* kvinnor lagförda för brott ökat från 14 till 17 procent av det totala antalet lagföringar.

Snatteri, bedrägeri, missbruk av urkund och urkunds förfälskning är brottstyper där en hög *andel* av de lagförda är kvinnor. År 2001 utgjorde kvinnorna mellan 30 och 52 procent av alla lagförda för dessa brottstyper. Männerna däremot står för en hög *andel* av lagföringarna när det gäller misshandelsbrott, tillgrepp av motorfordon och sexualbrott. År 2001 var männens *andel* av samtliga lagföringar för dessa brott mellan 96 och 99 procent.

Om man ser till de brottstyper där *antalet* lagförda män respektive kvinnor är högt framträder en något annorlunda bild. Det vanligaste brottet sett i *antal* lagföringar bland kvinnor är snatteri, stöld, olovlig körning, ringa narkotikabrott, brott mot vägtrafikkungörelsen och brott mot lagen om straff för smuggling i nämnd ordning. De vanligaste brotten sett i *antal* lagföringar bland männen är i fallande ordning olovlig körning, brott mot vägtrafikkungörelsen, rattfylleri (inklusive drograttfylleri och grovt rattfylleri), misshandel (inklusive grov), snatteri och stöld.

Ungdomar

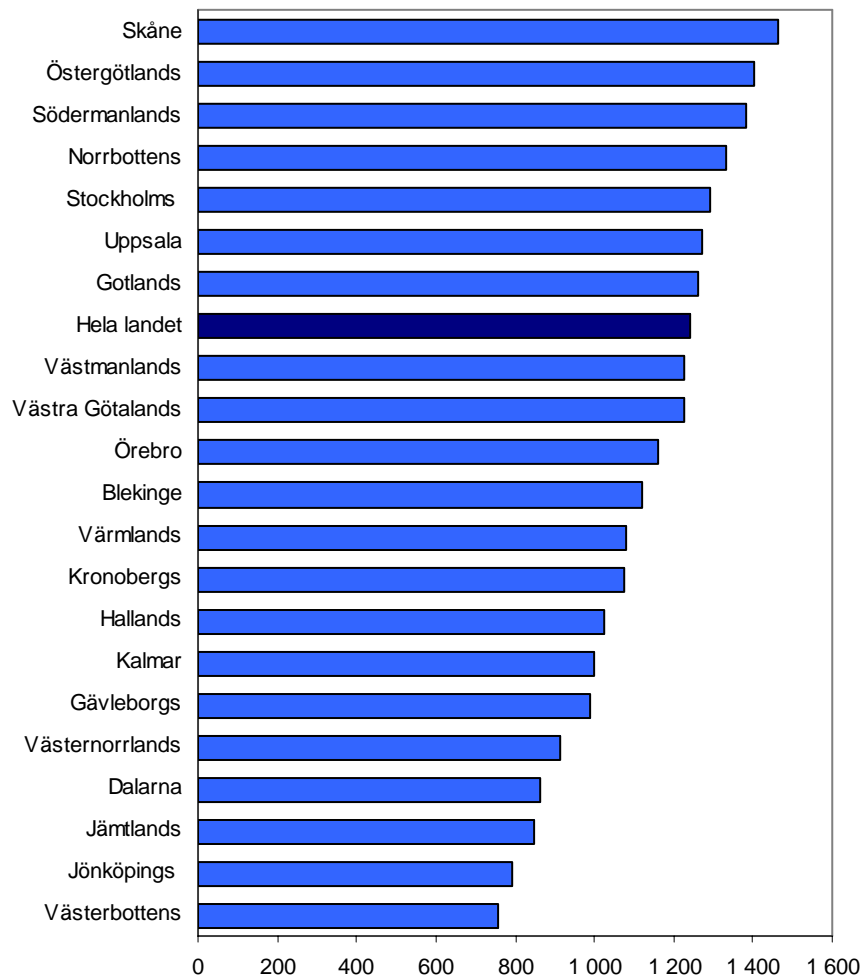
Cirka 22 400 lagförda personer år 2001 var i åldersgruppen 15-20 år, det vill säga nästan en femtedel av samtliga lagförda personer. Under 1990-talet har antalet ungdomar lagförda för brott genomgått en successiv minskning från cirka 36 000 lagförda personer till 22 400, vilket motsvarar en minskning med 38 procent. *Andelen* lagförda ungdomar under 1990-talet varit relativt konstant (mellan 19 och 22 procent av samtliga personer lagförda för brott).

De brott, där ungdomar utgör en stor *andel* av samtliga lagföringar, är framförallt rån, våldsam upplopp, tillgrepp av fortskaffningsmedel och mened, falskt åtal m.m. (kap 15 brottsbalken). År 2001 utgjorde 15-20 åringar mellan 55 och 70 procent av samtliga personer lagförda för dessa brott. Brottstyper där *antalet* lagförda ungdomar är högt är framförallt snatteri, stöld, olovlig körning, misshandel samt skadegörelse.

Regional fördelning

Av figur 5 framgår att i förhållande till folkmängden har Skåne län det största antalet lagförda personer år 2001, följt av Östergötlands och Södermanlands län. I dessa län lagfördes mellan

1 400 och 1 500 personer per 100 000 av medelfolkmängden år 2001. Minst antal lagföringar i relation till folkmängden hade Västerbottens, Jönköpings och Jämtlands län, med i genomsnitt 800 lagföringar per 100 000 av medelfolkmängden.

Figur 5. Antal personer lagförda för brott per 100 000 av medelfolkmängden i länen, år 2001.